

M A G Y A R K U R I R

Bécsből, Pénteken, Május' 5-dikén, 1820.

Spanyol Ország.

A' Madridi Ujságban kijött az Andalusiai fő Kapitány Don Juan Dodonojú' Kadiksba és Leon szigetére Aprills' 4-dikén tartott fényes beemenetelének leírása. Mind itt mind ott fényes inneplésekkel 's nagy elragadtatással (enthusiasmussal) fogadtatott. Főbb kísérorji voltak a' két új Generálisok Quiroga és Rigo. Ezen alkalmatossággal az eddig Leon szigetén tanyázott sereget is bevitte Dodonojú Kadiksba, mint a' melly már most a' Király' parancsolatjából ott az öröz sereget fogja tenni. A' Sant Rochi Lóger Kommandánsává is Quirogának egygyik eddig volt vezér tisztjét, Odallyt, hasonlóképpen az egygyik új Generálist, nevezte ki a' Király' különös parancsolatjából Dodonojú.

A' Madridi Constitutionel nevű Ujság olyan hangon ír a' Terra Fermán (a' már Columbinának nevezetű tartományokban) folyó dolgokról, mellyek telyességgei nem mutatják az anyaország és ezen tartományok között való összecengesztelődést. Mint Rebellisekről, úgy beszél ezen tartományokról. Bolívarról kedvetlen szavakkal emlékezik. Azt mondja felülre valami Caraccasból érkezett tudósításokból, hogy Bolívar azolta, hogy Santa-Fé-Bagotát, Uj-Grenada' fő városát, elfoglalta, f lálódzott (semmivé tett) legalább 250 gazdag familiát, vagy inkább személyeket, kik között sok gazdag Papok is ta-

láltnak. Azt is mondja végre a' Constitutionál tudósítója, hogy a' Királyi fő vezér Morillo kemény csapást ejtett a' Pacz vezérlése alatt lévő insurgents osztályon, 's egy más Királyi vezér, Morales, egészszen irtóztatóvá lett a' Rebellisek' szemei előtt. — Mire vélljék a' Constitutionálban ezen heves kifejezésekkel irt mérges tudósítást, még most sokak nem tudták Madridban; de csudálkozva olvasták egy magát Liberalisnak nevező Ujságban.

A' Journal-des-debats és Gazette-de-France, oly összszecatolódásokat szemlélnék a' magok Ultra-nézöüvegeikkel a' Spanyol Revolütziónak főbb gerjesztöji között, a' melly egész Spanyol Országgra kiterjed, kiágazik, 's a' melly nyilvánáságon a' Madridban előrevalóképpen felállított Országló Junta ellen dolgozik, a' melynek Országlási intézeteivel nem látzik megelégedve lenni. Ugyan ezen összszecatolódásnak út-mutatásai szerint látzik dolgozni a' Madridi anya-klúb, a' Loreazini kávéházában, a' melly klúb egy egész laistromot küldött mostanság az Országló Junta' elejébe, azt kívánván tölle, hogy az abban feljegyeztetve lévő személyeket, mint gyanusokat, mind bocsáttassa-el hivataljokból, és hogy a' Klastromi gyülekezeteket új személyeknek felvétetetéssek által szaporittatni ne engedje. — Azt jegyzik-meg, hogy Spanyol Országának Francia Orzággal való levelezése, mint az Irun városán által-

meg-által menő Kurirok mutatják, egyszerű nem volt szaporább, mint most; még 1808-ban sem.

A' Belső Minister' rendelésére minden Magistratusok, vagy városi tiszti karok, meghivattattak, hogy a' Kadiksban Mártz. 10-dikén szerencsétlenné lett familiáknak felsegíttetésekre gyűjtsenek segédelmet. — Ugyan ezen Ministernek egy Rendelése, mellyet a' Guisposcoai fő Kapitányhoz küldött, s a' melyben azt parancsolja, hogy, mivel a' Király a' Cortesek által a' Bonaparte József alatt szolgált s azután kivándorlott Spanyolokra nézve tétetet kitiltó Végzést, maga, megváltoztatni nem akarja, hanem a' Cortesek' öszszegyülekezését elvárván ezekre akarja bízni ezen Végzésnek megváltoztatását — tehát ezeknek az Országba való bejövételre passust ne adjanak. — Ezen rendelés több féle értetlenségekre adott, mint látszik, alkalmatosságot. Egy az, hogy, mikor a' közönséges bocsánat kiadatott, akkor ez-alól ezen úgy nevezett Josephinosok nem vétették ki; más az, hogy, mint a' Párisi Constitúciónel megjegyzi, az ott lévő Spanyol Követ, minekutánna a' közönséges bocsánatról tudósíttatott, minden vállogatás vagy kivétel nélkül passusokat adott a' Spanyol Emigránsoknak (a' Josephinosoknak éppen úgy, mint egyebeknek) a' hazájokba való visszamenetelre. A' Párisi Constitúciónel tehát nem láthatja, hogy már most hogyan lehessen őket a' Guisposcoai határszélekről ismét visszaigazítani. — Egyéb eránt azt jegyzik-meg, hogy azon kivándorlott Spanyolokat, a' kik Frantzia Országban nyomultak vala meg, az aszszonyokkal és gyermekekkel egygyütt, valami 6000-re lehet tenni, de a' kik ezen Revolúciónak már még csak a' közeledése felé, oly hirtelen eltakarodtak vala Fran-

cia Országból, hogy Jan. 1-ső napja felé mind egygyütt legfeljebb is 1170-re telhetett a' számjok. — Azt mondják, hogy a' Josephinosok' mostani új kitiltattatásának is egyenesen a' klúbok az okaik, s ezek között is nevezetesen Madridban a' Lorenzini' klúbja. Igy itél megnevezve Párisban a' Gazette-de-France, azt erősítvén, hogy a' Josephinosokat nem is nevezik ezen klúbnak tagjai külömben, hanem csak ezen megtisztelő ragaszték nevezetekkel: „Áruló, Hitszegő, Hohérinas, Atyja' gyilkosa, Csuda állat, s több effélék.

Alcobendas városában Abella Pedro nevű Constitúciónalis fő Biró, ilyen Magistratuális parancsolatot intézett a' néphez: „Mínthogy a' Constitúció szerint Spanyol Országban mind örökkönörökké a' Romai Catholica Religiónak kell az Ország' Religiónjának lenni: erre nézve az Isten' házaí eránt becsületes illendőséggel kell viseltetni, azokba feltett kalappal nem kell belépni, közel azokhoz nem kell hártványzni s egyéb efféléket tenni; a' kik efféket cselekesznek, pénzfizetésre büntetnek. Továbbá, mínthogy a' Király személlye a' Constitúciónak ereje szerint Szent és Megsérthetetlen: tehát igéri magának a' fő Biró, hogy azon városban, melynek igazgatása reá bízattatott, a' lakosok a' Király' személlyt a' Constitúciónak kihirdettetése után is olyszentnek tartják, mint az előtt. Végezetre, mínt-hogy a' Constitúció 4-dik Részének 26-dik cikkelye szerint, az 1830-dik esztendőn-túl azon Spanyolok közzül, kik írni és olvasni tudni nem fognak, többé egy is polgári jussal nem birhat: erre nézve minden háznép atyja és anyja köteleztetik gyermekeit ezen túl szorgalmasan oskolába jártatni, ha azt el akar-

ja kerülni, hogy keményen ne bánnya-
nak véle.“

A' Malagai Püspök ilyen kikötéssel
esküdött-meg a' Constitútzióra: „A' men-
nyire a' Constitútzio engedi,
hogy megtarthassam.“ — Az effé-
le kikötéseknek tulajdonítják, hogy Már-
tzius' 30-dikán ily Királyi Végzést hir-
detett-ki a' Madridi Udvari Ujság: —“

„Mint hogy a' Constitútzio, melyre
megesküdtem, oly sarkalatos törvény,
melly Spanyoloknak a' Thronus eránt,
a' nemzet 's polgárok eránt való köteles-
ségeiket elrendeli; 's megfontolván, hogy
azok az emberek, a' kik valamely Stá-
tusnak sarkalatos törvényét megismer-
ni nem akarják, ekképpen valamint ezen
törvénynek oltalmáról úgy a' Statusnak
minden javairól, sőt azon jusról is le-
mondanak, hogy ezen Statusnak földjén
lakhassanak: ehez képest én, a' Cortesek
által 1812-ben Mártzius' 17-dikén tétetett
Végzés szerint az Országló Juntának hely-
behagyásával kinyilatkoztatom, hogy az
a' Spanyol ember, ki az Ország' Consti-
tútziójára megeskünni nem akar, avyagy
valami protestálással, kikötéssel, vagy
holmi olyan megjegyzésekkel esküszik-
meg, mellyek azzal ellenkeznek, nem
méltó arra, hogy Spanyolnak tartattas-
sék; 's hoc ipso, minden polgári rang-
ját, hivatalát, haszonvételeit elvesztette,
a' Spanyol földről számkivettetett, 's ha
Pap, ezen felyül még beneficiumaitól is
megfosztatott.

S v é t z i a.

Annak nyilvánosságosítására, hogy
melly fogamatosan gyakorolja magát a' Ko-
ronaörökös az Országlókhöz nagyon illő
katonai tudományokban is, egy-
bek közt arról is emlékeznek a' közönséges levelek,

hogy ezen Princznél minden csötörtöknek
estvéjén katonai társalkodás tartatik. Hoz-
zá gyülekeznek egyebek között a' Lovas
testörző Regimentbéli tisztek, a' melly
Regimentnek maga ezen Princz az Ober-
stere, 's az Adjutánsai, 's katonai mester-
ségről való beszélgetéseket tartanak egy-
gyütt, mellyek nagyobbadon a' lovassá-
got és az ágyuzó seregeket illetik, mely-
re nézve Fegyvertármester Báró Cardel
is jelen szokott lenni. Minden jelenlévő
tiszt tehet minden féle kérdéseket. Eljárják
beszélgetéseik által a' 30 esztendeig tartott
háborútól fogva mostanig előfordult hadi
történeteket; megvizsgálják minden híres
vezéreknek vitéz tettjeiket, hibáikat, 's az
azokból folyt következtetéseket, 's t.

S z e n t I l o n a.

Innét Februarius' 8-dikán indult tu-
dósítások érkeztek Londonba; egyiknek
ennyiben áll a' foglalata: — „Bona-
parte egy időtől fogva egészséges. En
ötet néhányszor láttam, de csak meszsi-
ről, a' kertjében sétálni, mellyen kívül
most magát soha se mutatja. Ebben ő,
minden kíséreléssel egygyütt szorgalmato-
san szokott dolgozni, 's ekkor vagy csak
háló kaputba, vagy pedig valami újas
ködmönbe van öltözve; a' fején szalma-
kalap van. Csak este felé szokott min-
den nap egész öltözetében 'és csillagosan
megjelenni. Most általában semmi ide-
gent nem bocsát-be magához, 's ha látja,
hogy valami idegen nézi, fut és elrejt
magát. Az ő új lakháza, melly a' mos-
tani régi mellett építették, annyira készen
van, hogy 3 vagy 4 hónapok alatt belé
költözködhetik, ha az alatt, a' belétartozó
portékák Angliából megérkezhetnek. Szép
épület, szép sor szobákból áll; de csak
a' föld színén épült szobákból, minden

emélet nélkül. Bonaparténak van szekere is a kikocsizásra, vannak paripái is a lovaglásra; kísérelő nélkül ki is kocsizhatna vagy lovagolhatna a Anglus mértföldnyi környéken: de telyességgel nem akarja hasznát venni ezen engedelemnek. A Bertrand familia ellenben gyakran kiszerekezik s a több körülette lévők is gyakran kísértálnak vagy kilovagolnak.

Nagy Britannia.

A Ministerek ellen való öszszeesküvés tagjainak pere Aprilis 16 - dikától fogva foly az Esküdttek ítélőszéke előtt és gyaníthatóképpen sokáig fog tartani, minthogy azt kívánták a vádoltatott személiek, hogy különkülön folyjon a perek. Arra az időre, melly alatt ezen perlekedés tartani fog, több katonaságot rendeltetett - bé az Országlöszék Londonba. Legelőbb Thistlewood állittatott elé. Sok nézője volt. Egygyik egy kalap narancsot nyujtott oda néki, hanem elébb megvisgálták a körülette álló strázsák, hogy nincsen-e valami olyan portéka elrejtve a narancsok közt, a mi által magát az élettől megfoszthatná, s azután adták oda. — Ezen első ülésben az Ujságon kapó közönségnek nagy kedvetlenségére kinyilatkoztaták a Birák, hogy meghatározott legyen, hogy ezen pernek folyamatjáról az Ujságitók semmit ki ne hirdethessenek addig, míg a per egészen le nem folyt. — Mint tanúk Ministerek is fognak megjelenni ezen ítélőszék előtt. Név szerént Lord Harrowbi és Sidmouth emlittetnek, hogy elé fognak hivattatni.

Egy tudósító így ír az Északi Angliai környülállásokról: „Míg mi itt Londonban szokott foglalatoskodásunknak nyugodalmasan utánna látunk, azalatt északi vidékeinkről fegyveres zúgások hangza-

nak füleinkbe; a békességes polgárok önön vonagyonaiknak rebellis polgártársaik ellen való védelmezésére hivattatnak öszsze, vagy pedig honnyokban reszketve bizák reá magokat háznépeikkal egyetemben a reguláris katonaság oltalmazására. Úgy látszik, hogy ezen északi vidékeken nagy rettegetések okoznak a Radikálisok. Mint mondják, Glasgowban, Peisleiben, Huddersfieldben, Manchesterben, Leedsben, s más helyeken is kevésbe mult-el, hogy erőt nem vettek, vagy pedig, féltő hogy még erőt ne vegyenek; s úgy látszik, mint ha csak a jó elintéztetésben s egy jó vezérnek, kibe egész bizodalmat helyeztethetnének, dolgában volna fogyatkozások, s csak ezen környülállás tartóztatja még eddig őket a közönséges feltámodástól. Mint látszik fegyverdolgában nincsen fogyatkozások; hogy bátorságot is kaptak, mutatja egy történet, a melly Skotziában Aprilis 8 - dikán fordult elő. A Glasgowi önként vállalkozott polgári katonák, valami százan, őt, Peisleiben elfogott Radikálisokat kísérték Greenock felé, fogságra, a hova minden baj nélkül meg is érkeztek, hanem, minekutánna a foglyokat kézhez szolgáltatván vissza indultak, a por sereg követelte őket hajgálni, mellyért a polgári katonák méltán megboszsanzkodván a népre tüzet adtak, s 9 embert megölvén ugyan annyit terhesen megsebesítettek; közzülok is terhes sebet kapott kettő; a verekedés után a Glasgowi polgárság ugyan eltávozott Greenockból, hanem a nép még ezzel el nem csendessedt — a fogházra rohanván, az őt Radikálisokat abból kibocsátotta, úgy hogy Glasgowból kellett ismét fegyveres csapatoznak oda menni a csendességnek helyreállítására. — Azon okoknak megmagyarázására is kibocsátatik ezen Londoni

író, mellyekből az ő gondolkodása szerint ezen kétségbeejtő környúlások lassanként elkövetkeztek; az ő ítélete szerint ez előtt harmincz esztendőkhel lehetett volna azon eszközöket elévenni, mellyek azt okozhatták volna, hogy mind ezek így ne történnyenek. — Leszáll végre a' tudósító a' Spanyol Országban folyó dolgokra is, 's így fejezi-ki ezekről való értelmét: „Azon magános levelek, mellyeket mi Spanyol Országból vettünk, a' jelenlévő szempillantásban nem nyughatatlankodtatók; úgy látszik, hogy ott már minden tartományok megesküdték a' Constitúzióra: azonban csakugyan lehetetlen a' környúlásokból észre nem vennünk azt, hogy még nagyon homályos felhők lebegnek ezen Ország felett. A' tengerpartokkal határos tartományok még eddig csak névvel adták magokat alája a' Madridban lévő Provisoriai Országgló Jantának; némelly városokban nagyon zabolátlan a' nép, 's még most is véres áldozatokat kíván a' Szabadságnak megerössíttetésére. Attól is félni lehet, hogy a' megbuktatott de semmivé nem tétett rész még nagyon heves támodásokat forralhat. Nem kevesebb nyughatatlankodás tárgyává lehet a' finantziának zavarodásra jutott állapotja, a' melly, mint látszik, erőszakos eszközökkel való élésre akarja vezérelni az Országglószekeket — 's több efelek, mellyek csak idővel fejtődhetnek-ki, mellyek között nem a' legkisebbek közé számláltathatik a' plánta tartományok' állapotja.“

Frantzia Ország.

A' Király most is sokat szenved a' köszvény miatt, melly most a' térde' kálcsába állott; mellyért nem is megy-ki szobájából, de azért minden nap' dolgokik Ministereivel.

A' Követek' kamarájában nevezetes kérelem fordult elé Aprilis' 19 - dikén. Thillet nevű Strázsamester azt kéri; hogy azon 6000 Frankokból álló interest, mellyet néki 1811-ben ígérték, de még nem fizették, fizessék. Az alkalmátosságot, melly az ígérethez okot szolgáltatott okképpen beszéltte elé Generális Foy: „A' Frantzia ármáda 1811-ben hátrálni kényszerítettén, oly rendelés tétetett vala, hogy Almeida vára elmináztassék, hogy a' mikor onnét a' Frantzia öröz seregnek el kell jöni, az első jeladásra felvettethessék. Az elminázás megesett ugyan, de azalatt az Anglusok a' várat körül vették. Másena a' Napoleon' parancsolatjára csatát csinált, de nem volt szerencsés, 's nem érhettem-el a' feltett czélt, melly a' lett volna, hogy Almeida-t az ostrom alól feloldozhassa; tehát nem volt egyéb hátra, hanem csak, hogy Spionok által küldjék-be a' várba ezen rendelést, hogy a' Kommandáns a' várat vettesse-fel, 's magát seregével együtt az Anglus, Spanyol, és Portugallus ármáda, a' melly 100,000 emberekből állott, vágja keresztül. Másena kérdést tett seregeinél, hogy kik fognak vállalkozni arra, hogy a' parancsolott bevigyék. Négyen vállalkoztak, kik közzül csak Thillet volt olyan szerencsés, hogy éjjel életben a' várba belophatta magát. Három nap és éjjel felt-bele, míg bejuthatott. Éjjelenként többire a' hasán csuszott, nappal barlangba bűt. Egy helyen egy alvó csoport közé akadván, hogy valaki fel ne serkennyen 's reá ne esmerjen, hortyogva ment ott által; a' barlangokban az oda kifutott snagokat elrejtett Spanyol familiák is sok féltelmet okoztak néki, de még se esmertek reá, oly okosan lappangott. Formaruhájában tette pedig a' próbát, azért, hogy ha eltalálják csipni, ne löjék agyon, ha-

nem csak mint hadi fogollyal úgy bánynyanak véle. Harmadik nap a leghelebb ellenséges strázsához érkezvén, ezt a földhöz csapta, s a kapu felé megfutamadott; jött ugyan mind két részről feléje a golyobis, mint az első, de történetből egy se érte. Szerencsésen beérkezett; a parancsolatot Gen. Breuniernek által adta; ez, azon éjjel a minákat fellobbantatta, a várat felvettette, az esztrómló armádán keresztül vágott, Thilletet is kihozta, s magát seregével együtt a Massena armádájához csatolta. Ezen cselekedet, melly az új időkben nagyon ritka, úgy megillette azon Devan nevű Anglus Oberstert, ki azt a csoportot vezérelte, mellyen Brennier által tört, hogy bujába agyon lötte magát. Thilletnek pedig olyan Spanyol Uradalmat határozott Napoleon, melyből esztendőnként 6000 Frankot vegyen-be: de a melyhez ő, minthogy a Frantiák Spanyol Országából kinyomattattak, soha hozzá nem juthatott. A kamara most az ügyét felvévén, a Ministerium elejébe adta.

Ujabb Ujságok.

A Párisi Kurirban nagyon panaszkodik egy Madridi tudósító, azért, hogy a Liberálisok nagyon még kezdettek hasonlani egymásközt. Plánumjokhoz képest négy részre osztja-fel őket, t. i: 1); kik az 1812-diki Constitúziót kívánnyák a Királlyal, 2); a kik ezen Constitúziót revidiáltatva kívánnyák a Királlyal, 3); a kik egy Német Fejedelem alatt szeretnének Constitúziót kapni, 4); a kik öszszeszövehetett tartományokból álló (Föderata) Respublikát kívánnak. — Néhány Ujságlevelek erősítik, hogy Kadixban új öszszeesküvésnek akadtak nyomába, melynek Mártzius 31-dikén kellett volna kiütni, s a melynek két Kanonok Urak voltak szerzői. Mint mondják a Sant-Lorenzói Papot — s így, Gal-

litzában Lugóban, és Alicantében is épen azon szempillantatban fogtak-el több Barátokat, mikor a katonaságot Contra-Revolúzióra ingerlették. — Polgár Escudero helyébe, a ki Madridból Navarrai polgári fő Kormányozóvá küldtetett vala, de a kit Mina, a katona Kormányozó, oda be se bocsátott, azután Don Clemente-de-Lignest nevezte ki s küldötte oda a Király.

B é c s.

Hazánknak két nagy Méltóságú fíjait, a Királyi Felsőes Magyar Cancellariának eddig volt Vice-Cancellariusát, Murány örökös Urát, Cs. K. Titkos Tanácsost etc., Csábrághi és Szitnyai Koháry Ferencz ö Herczegségét — és Gróf Zsadányi s Török Szent-Miklósi Almásy Ignác Cs. K. Titkos Tanácsos Ur ö Excellentiáját, Sarkad örökös Urát, az Udvari Közönséges Kamarának eddig volt egygyik Vice-Cancellariusát etc., mind kettejeket a Felső Kir. M. Udvari Cancellariánál, az első Fő, a másodikat Vice-Cancellariusá kinevezni, kegyelmesen méltóztatott Császár és Király ö Felsőge.

Császár és Király ö Felsőge kegyelmesen méltóztatott Erdélynek eddig volt Fő Kincses Tárnokmesterét s a minden oda tartozó Camerális tárgyak Thesariariusát, Hallerkői L. B. Gróf Haller Gábor Ur ö Excellentiáját, hosszszas, hasznos, szükséges és fárodságos szolgálatai után, egész fizetése, meghagyása mellett nyugodalomra bocsátván, a Leopold Császári Rend nagy keresztjével megtsiztelní — s helyébe ezen megüresedett fő hivatalra, a Cs. K. Udvari Közönséges Kamaránál volt Udvari Tanácsos M. Cseszví L. B. Miske József Cs. Kir. Kamarás Urat, kinevezni és egyszersmind belső Titkos Tanácsos (Excellentiás) titulusal a taksának elengedésével megdiszesitenni.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Tudományos Dolgok.

Uj-könyvek, mellyekkel a Magyar tudományos közönség mostanság gazdagított: —

„Enchiridion Anorganognesiae Auctore Jhanne Reisinger, Medicinae et Chirurgiae Doctore, in Regia Scientiarum Universitate Hungarica Mineralogiae et Zoologiae Professore P. O. Musaci Rerum Naturalium ejusdem Universitatis Praefecto Vol. I. Budae, Typis Regiae Scientiarum Univ. Rungaricae. 1820.“

„Rationes Rationis Jurisprudentiae Hungaricae, seu Responsio ad Discussionem Szlemenitsianam, et Disquisitionem Gruszianam. 1819.“

„Egyházi Értekezések és Tudósítások. Második Kötet. Veszprémben Özvegy Szammer Klára betűivel. 1820.“

Hasznos célra törekedik ezen Egyházi értekezések között az a Püspöki rendelés, melyben a Püspökségbeli Papságnak a Dogmatikából, Moralisból, és Pastoralisból való kérdések tételnek, valamint ezen Jutalom kérdés 1) Az Uj Philosophia minő befolyást nyert Külföldön a Protestantismusra, s kiváltképpen annak Exegeticájára. 2) Ennél fogva a Protestantismus minő Oppositióba jött a Catholicismussal? „A Jutalom 100 forint.

„Vetekedés a közös Szittha honnos Magyar, és ehez tartozó Felekezetek közt az ö minden tulajdonságok eránt. Irtá Peretsényi Nagy László. T. N. Arad Vármegyének Szolgabirája. Aradon. — Nyomtatott Michék Antal Cs. K. Könyvnyomtató betűivel. 1820.

„Helikoni Kedvtöltés, a Magyar Literaturának némelly Barátjai által. 1820. Eszt. Harmadik Kötet. Pesten Trattner János Tamás betűivel. 1820.“

„Murány várának emlékezetét (igyszoll a Pesti Ujságlevelekben az alább megnevezett kedvelt Irónak egy méltán becsülője) már Gyöngyösi István, Gömör Vármegyének Vice-Ispánnya, „Murányi Venus“ nevezetű Költeményével halhatatlanná tette. Most „Szécsy Mária, vagy Murányvár ostromlása“ nevű eredeti Hazai Drámával szerentsésen a Theátrumra hozta Kisfaludi Kisfaludy Károly Ur. Ezen Játék neveli a gazdag képzeletű Szerzőnek előbbi érdemeit, és a vitéségnek, és hazafiuságnak érzését egyenlően a szívbe oltja, úgy, hogy annak mind olvasása, mind látása ezen célt foganatossan eléri. Különös felemelkedést gerjeszthet az aszszonyi Nemben Szécsy Máriaának bajnoki magaviselete, s a természeti tiszta érzésnek, a haza javával való öszvepárosítása. Ohajtjuk, hogy a munkának belső betse szerént mennél több Olvasói legyenek. — Ezen nagy készületű munkához hozzá vagyunk kaptsolva a nyomtatásban egy kellemetes víg Játék, ezen nevezet alatt: „A Kérők“ melly a Szerzőnek könnyű találmányos elméjét, és a házi jelenéseknek bő ismertetét bizonyítja, és valamint az Olvasónak, úgy a Nézőknek kellemetes felvidámitatását eszközli. — Különös tiszteletet érdemel a Szerzőnek azon jeles tehetsége, hogy valamint az előbbi Játékban meg tudta tartani a magas felemelkedést; úgy ebben a mindennapi

életnek díszes hangját követte, a nélkül, hogy alacsonyagra, vagy durvaságra vetejednék. Illy szerentsés munkák Kisfaludy Károly Urnak ditsőségét méltán emelhetik, 's a Nemzetben azt a kedves reményt gerjeszthetik, hogy boldog Hazánk a Literaturának eddig parlagon volt mezején is szerentsés munkásokat várhat. A 2 munka egy kötetben Pesten Trattner János Tamás Urnál nyomtatott, és minden Könyvárosoknál megtalálhatik.

Azon ítélet-tételt, mellyet a Pesti Tudományos gyűjteményről, a Párisban kijövő Revue Encyclopedique, ou Analyse Raisonnée des Productions les plus remarquables dans la Litterature, les Sciens et les Arts nevű Folyó Irásnak 1819-diki Januariusi Kötetében találtanak, ugyan ezen Gyűjtemény, francia nyelven és magyar fordításban, maga is kiadni jónak találván, bővebb esmertetés' kedviért a Magyar Kurir is ittközli (de csak magyarul) a maga Olvasóival:

„1817-dik Esztendőtol óta megjelenik Pesten, Trattnernél egy Tudományos Folyó irás, ezen név alatt: Tudományos Gyűjtemény, redigálva Fejér György Ur a Dogmatikának Professora által a Pesti Universitásnál, a ki ditséretesen esmeretes az ő latán és magyar philosophiai munkái által. Ezen Folyó irásnak, ámbár tsupán tsak Magyar Ország-ra vagyonszorítva, rendkívül való előmenetele vagyons. Az ő fő dolgozó Társai Kazinczy, Jankovics, Horvát, Lenhossék, Tomisá-

nyi, Kőlcsey, Rummy, Thajsz Urak, és a Kiadó maga is. Találatnak abban a Philosophiáról, Historiáról, Topographiáról, Statistikáról, Törvény, Orvos, Természet, Nyelv, Mennyiség és Nevelés tudományokról figyelemre méltó darabok, mellyek bebizonyítják, hogy Magyar Ország nem marad hátra a Civilisátiónak azon előmenetelében, melly a mi Századunkat megkülömbözteti. Találatnak mindazonáltal abban, azt mondja a Lipsiai Tudományos Folyó irás, némelly darabok, a többek közt azok, mellyeket Folnesics Ur, egy Leány' nevelő Háznak Igazgatója Budán, írt, mellyek igen szembevető ellenkezésben vagynak a többi dolgozó Társak' nagyobb részének munkáival. Folnesics Ur mindenen felett megtámadja Pestalozziának nevelése módját, és Kántának Philosophiáját, a honnan ő származni hadja mind azon szerentséltenségeket, mellyek Európát a múlt századnak végétől fogva elborították. Az 1818-dik esztendőnek kezdetétől fogva az Értekezések, minekelötte beiktatának, biztatnak egy a Pesti Universitásnak legjelesebb Literatoráiból álló kiválasztottaknak vizsgálásokra; ezért nem találatik abban semmi olyan többé, a mi a közönséges vélekedést igen világosan sértené, vagy a mi megboszszanthatná az egyes személyeket“.

„(Mi óhajtanók, hogy a Pesti Universitásnak érdemes Tagjai ezen Nemzeti Intézetben olyan részt vennének, mint a milyent nekik a feljebbi Czikkely tulajdonit. —

Thaisz András.)“